

ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ «КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА, СВОБОДИ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА»

1. Конституційно-правові засади прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні.
2. Поняття, сутність та зміст конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина, їх соціальне призначення в Україні.
3. Соціальне призначення конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.
4. Історичний розвиток інституту конституційних прав, свобод та обов'язків в Україні.
5. Принципи конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні.
6. Система конституційних прав і свобод людини і громадянина.
7. Система гарантій конституційних прав і свобод.
8. Організаційно-правові гарантії як елемент конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні.
9. Нормативно-правові гарантії як елемент конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні.
10. Міжнародно-правові гарантії як елемент конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні.
11. Поняття «право», «свобода», «обов'язок»: спільні риси та основні відмінності.
12. Свобода людини і громадянина як конституційно-правова категорія.
13. Правовий статус людини і громадянина.
14. Тенденції конституційно-правового регулювання основних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
15. Захист основних прав і свобод людини і громадянина.
16. Нормативно-правові джерела закріплення прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
17. Конституційні обов'язки людини і громадянина.
18. Структура інституту основ правового статусу особи.

19. Концепції визначення правової природи прав і свобод людини та громадянина.
20. Президент України як гарант додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина.
21. Поняття, особливості та конституційно-правова регламентація особистих(громадянських) прав та свобод людини і громадянина.
22. Конституційно-правовий зміст права на життя.
23. Співвідношення права на життя та евтаназію.
24. Право на повагу до гідності, на свободу та особисту недоторканість: проблеми міжгалузевого правового регулювання.
25. Право людини на захист своєї гідності і доброго імені : поняття, зміст та особливості.
26. Відповідальність за порушення права на повагу до гідності, честі, свободи та особистої недоторканості.
27. Право на недоторканість житла: поняття, зміст та особливості.
28. Право на свободу світогляду та віросповідання.
29. Право людини на самозахист від протиправних посягань на життя і здоров'я : поняття, зміст та особливості.
30. Право на свободу совісті та релігійні організації : поняття, зміст та особливості.
31. Нормативно-правова база, що забезпечують повагу до честі і гідності людини.
32. Поняття та види особистих прав і свобод людини.
33. Гарантії права на життя: зміст та особливості.
34. Види обмежень прав і свобод людини та громадянина в Україні.
35. Свобода пересування, вибору місця проживання, право вільного залишення території України.
36. Правова охорона особистого і сімейного життя: поняття, зміст та особливості.
37. Право знати свої права і обов'язки як особисте(громадянське) право.
38. Право на свободу думки і слова: поняття, зміст та особливості.
39. Право людини і громадянина на паліативну допомогу: поняття та особливості.
40. Політичні права та свободи людини і громадянина: поняття, ознаки та зміст.
41. Право на свободу об'єднання у політичні партії: поняття, зміст та особливості.

42. Соціальне значення права на свободу об'єднання у політичні партії в умовах політичної реформи в Україні.
43. Право громадян на участь в управлінні державними справами: поняття, зміст та особливості.
44. Конституційні форми реалізації права на участь в управлінні державними справами.
45. Право на мирні збори, мітинги, походи і демонстрації: проблеми конституційно-правової регламентації.
46. Порядок реалізації та підстави обмеження щодо реалізації цього права.
47. Право на звернення до органів державної влади та самоврядування.
48. Механізм реалізації права громадян на звернення на міжнародному, загальнонаціональному та регіональному рівні.
49. Захист конституційних прав і свобод у Європейському суді.
50. Система основних політичних прав і свобод людини і громадянина.
51. Право петицій: поняття, зміст та особливості.
52. Мирні збори, мітинги, походи, демонстрації: зміст та основні відмінності.
53. Основні форми звернення до органів державної влади та місцевого самоврядування: поняття, зміст та особливості.
54. Конституційно-правовий статус політичних партій.
55. Політична свобода людини і громадянина як конституційно-правова категорія.
56. Нормативно-правові гарантії політичних прав і свобод.
57. Європейський Суд з прав людини і громадянина як гарант дотримання конституційних прав і свобод людини і громадянина.
58. Український народ як джерело влади в Україні.
59. Виборче право: поняття, зміст та особливості.
60. Економічні права та свободи людини і громадянина: поняття та особливості конституційно-правового закріплення в національному законодавстві.
61. Конституційно-правові засади права на приватну власність.
62. Підстави і порядок примусового відчуження об'єктів права приватної власності.
63. Способи захисту права на приватну власність.

64. Право на підприємницьку діяльність: особливості конституційно-правової регламентації.
65. Коло осіб, щодо яких підприємницька діяльність обмежується законом.
66. Гарантії здійснення підприємницької діяльності.
67. Антимонопольна політика держави.
68. Право громадян як споживачів: поняття, зміст та особливості.
69. Конституційно-правовий зміст права на користування об'єктами державної та комунальної власності.
70. Об'єкти права приватної власності: поняття та види.
71. Нормативно-правові джерела права на підприємницьку діяльність.
72. Види власності: поняття та зміст.
73. Суб'єкти підприємницької діяльності: поняття та види.
74. Захист економічних прав та свобод людини й громадянина в Україні як один з основних чинників становлення і розвитку правової держави.
75. Право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності.
76. Захист конкуренції у підприємницькій діяльності.
77. Порядок користування різними формами власності.
78. Правові засади підприємницької діяльності.
79. Конституційні гарантії права приватної власності.
80. Соціально-економічні права як «права другого покоління».
81. Підприємницька діяльність в Україні: поняття, зміст та особливості.
82. Здійснення підприємницької діяльності фізичними та юридичними особами. Державна реєстрація: поняття, стадії та особливості.
83. Поняття, сутність та зміст соціальних прав і свобод людини і громадянина.
84. Конституційно-правові способи захисту соціальних прав і свобод.
85. Право на об'єднання в професійні спілки: поняття, зміст та особливості.
86. Право на страйк: поняття, зміст та особливості.
87. Конституційно правовий зміст та структура права на соціальний захист.
88. Соціальне забезпечення громадян: поняття, зміст та особливості.

89. Пенсійне забезпечення. Зміст пенсійної реформи в Україні. Шляхи удосконалення пенсійної системи в Україні.
90. Право на житло: конституційно-правова характеристика.
91. Право на достатній життєвий рівень: проблема гарантування і забезпечення Українською державою.
92. Право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування: проблеми практичної реалізації.
93. Конституційно-правові засади права на безпечне для життя і здоров'я довкілля.
94. Право на доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя, з питань, що стосуються довкілля.
95. Міжнародно-правові механізми захисту соціальних прав і свобод людини і громадянина.
96. Право на відпочинок: поняття, зміст та особливості.
97. Державні обов'язки у сфері медичної діяльності.
98. Культурні права та свободи людини та громадянина: поняття, особливості та законодавче закріплення.
99. Конституційне закріплення права на освіту.
100. Система та рівні освіти в Україні.
101. Права та обов'язки учасників науково-виховного процесу.
102. Основні напрями реформування освіти в Україні.
103. Вища освіта в контексті Болонського процесу.
104. Права на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності: поняття та конституційно-правова регламентація.
105. Свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості як один із гарантів реалізації конституційних прав громадян.
106. Зміст правового захисту інтелектуальної власності громадян, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів.
107. Культурні права людини і громадянина: поняття та види.
108. Суб'єкти та об'єкти авторського права: поняття, характеристика, зміст.

109. Система законодавства, що регулює сферу культурних прав та свобод людини та громадянина.
110. Конституційно-правові гарантії права на освіту в Україні.
111. Особливості захисту авторських прав.
112. Правовий зміст культурних прав людини та громадянина.
113. Інститути права інтелектуальної власності: зміст та характеристика.
114. Конституційні обов'язки громадян: правова сутність, зміст та конституційно-правова регламентація.
115. Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів як один з основних обов'язків громадян України.
116. Конституційний обов'язок не заподіювати шкоди природі та культурній спадщині, відшкодовувати завдані збитки.
117. Конституційно-правовий зміст обов'язку людини і громадянина сплачувати податки і збори.
118. Державні символи України: юридичний та історичний аспект.
119. Громадянські обов'язки громадянина України.
120. Обов'язок громадянина України шанування її державних символів: поняття та зміст.
121. Система екологічних обов'язків громадян.
122. Конституційні обов'язки громадянина України як елемент його правового статусу.
123. Законодавча практика регулювання обов'язку захищати Вітчизну в Україні та європейських державах.
124. Основні засади класифікації екологічних обов'язків громадян України.
125. Національний та зарубіжний досвід регулювання конституційного обов'язку громадян щодо сплати податків.
126. Правові заходи охорони національної культурної спадщини в Україні.
127. Еколого-правові режими природоохоронних зон: поняття та характеристика.
128. Військовий обов'язок. Порядок проходження військової служби.

129. Функціональна роль органів державної влади, їх посадових осіб, громадянських об'єднань та міжнародних установ у механізмі забезпечення конституційних прав та свобод людини і громадянина в Україні.
130. Інститут Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
131. Порядок звернення до Уповноваженого за захистом своїх прав. Процесуальні строки розгляду справ Уповноваженого.
132. Особливості розгляду звернень до уповноваженого з прав людини.
133. Акти Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: поняття, види та правова характеристика.
134. Захист конституційних прав і свобод в судових органах.
135. Роль Конституційного Суду України в процесі реалізації, охорони та захисту прав, свобод і обов'язків, закріплених Конституцією України.
136. Форми та порядок звернення громадян України та інших осіб до Конституційного Суду України.
137. Документальне оформлення звернення до Конституційного Суду.
138. Міжнародна інституціональна правозахисна система: загальна характеристика.
139. Роль діяльності Європейського суду з прав людини в забезпеченні конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні.
140. Класифікація міжнародних механізмів захисту прав людини.
141. Система міжнародних актів та договорів з захисту прав людини: загальна характеристика.
142. Національні механізми захисту прав людини і громадянина в Україні.
143. Правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
144. Прогалини правового регулювання захисту прав людини і громадянина в національному законодавстві.
145. Роль ООН у процесі захисту прав людини як універсального правозахисного органу.
146. Роль Генеральної Асамблеї ООН у процесі захисту прав людини і громадянина.
147. Роль Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) у процесі захисту прав людини і громадянина.

148. Роль Європейського комітету з прав меншин у процесі захисту прав людини і громадянина.
149. Роль Верховної Ради України у забезпеченні прав та свобод.
150. Судова система України: поняття та характеристика.
151. Правова сутність факторів ефективності розвитку інституту конституційних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
152. Основні види факторів ефективності розвитку інституту конституційних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. Політичні, соціально-економічні, національно-культурні фактори.
153. Розвиток інституту конституційних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина в умовах глобалізації, інтеграції та інтернаціоналізації.
155. Роль євроінтеграційних процесів в інституціоналізації міжнародного та національного соціально-правового механізму забезпечення прав і свобод людини і громадянина в Україні.
156. Національний соціально-правовий механізм забезпечення прав і свобод людини і громадянина в Україні.
157. Розвиток конституційних обов'язків громадянина України в контексті євроінтеграційних процесів.
158. Забезпечення прав та свобод людини і громадянина в демократичному суспільстві.
159. Вплив процесів глобалізації на правові системи держав.
160. Роль міжнародного соціально-правового механізму у забезпеченні прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ВИДИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ ТА КРИТЕРІЇ ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

- **1. Реферат.**

Є обов'язковим для виконання кожним студентом. Кількість балів за правильно оформлений реферат – **10 балів.**

- **2. Презентація.**

Кількість балів за правильно оформлену презентацію – **10 балів.**

- **3. Тести.**

Кількість балів за правильно оформлені тести – **10 балів.**

- **4. Схеми.**

Структура схеми складається з назви схеми та її основних елементів, їх стислого опису. Схем має бути не менше ніж 5 – **по 1 балу** за кожну правильно оформлену схему.

- **5. Таблиці.**

Таблиця має містити не менше ніж 4 колонки та має містити порівняння певних її елементів. Таблиць має бути не менше ніж 4 – **по 2 бали** за кожну правильно оформлену таблицю.

- **6. Діаграми.**

Діаграма повинна містити певні відомості щодо обраної теми та стислі пояснення, якщо такі необхідні. Діаграм повинно бути не менше ніж 4 – **по 2 бали** за кожну правильно оформлену діаграму.

- **7. Наукові статті.**

Кількість балів за правильно оформлену наукову статтю – **20 балів.** При цьому варто звернути увагу на те, що 20 балів будуть зараховані студенту лише у разі, якщо студент опублікує статтю. Якщо ж публікація вийде пізніше, ніж дійте строку термін здачі індивідуальної роботи, то студент має подати викладачеві виписку, де та коли буде опубліковано його статтю. У разі, якщо це є онлайн-публікацією, студент зазначає посилання на сайт.

Теми наукових статей погоджуються з викладачем **індивідуально.**

- **8. Участь у брейн-ринзі, конференціях з предмету.**

Участь у брейн-ринзі, конференціях з предмету розцінюється як індивідуальна робота – **20 балів.** При цьому, під участю слід розуміти активну участь особи під час проведення брейн-рингу, конференції (відповіді на питання, поставлення запитань, командна робота тощо).

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Студент обирає тему індивідуального завдання та робить реферат та інші завдання по темі на вибір. Робити реферат по одній темі, а інші завдання по іншій темі **не можна**.
2. Індивідуальна робота студента має бути здана вчасно. **Індивідуальні роботи, подані без поважної причини після дати, що була визначена викладачем кінцевою, перевірятися та оцінюватися не будуть!**
3. Індивідуальна робота має бути виконана охайно та з дотриманням правил оформлення.
4. Індивідуальна робота має обов'язково містити реферат та ті завдання, які студент самостійно обирає для виконання.
5. Максимальна кількість балів за індивідуальну роботу – **20**.
Студент може виконати завдання у виді реферату (10 балів) і завдання у виді презентації (10 балів), а також зробити, наприклад, схеми (5 балів), для того, щоб добрати максимальну кількість балів у разі, якщо реферат чи презентація були виконані з певними помилками.
6. Презентація подається у роздрукованому вигляді, у папці, до якої обов'язково додається електронний варіант (CD-диск).

1. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ РЕФЕРАТУ

- **РЕФЕРАТ Є ОBOB'ЯЗКОВИМ ЗАВДАННЯМ ДЛЯ ВИКОНАННЯ.**
- Кількість балів за правильно оформлений реферат – **10**.

1. Шрифт – **Times New Roman**. Розмір шрифту – **14** пт.
2. Інтервал міжрядковий – **1,5**.
3. Абзацний відступ – **1,25**.
4. Всі поля – **2 см**.
5. **Загальний обсяг реферату** (текстова частина, без урахування списку використаних джерел та додатків) має становити **20 сторінок**.
6. **Сторінки реферату** слід нумерувати арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляють у правому нижньому куті сторінки без знака «№» та крапки в кінці. Шрифт нумерації – Times New Roman.

Першою сторінкою роботи є титульна (титульний аркуш), яку враховують у загальній нумерації сторінок, але номер сторінки на ній не проставляють. Завдання на роботу, реферат, зміст, перелік скорочень включаються у наскрізну нумерацію, але номери на них не проставляються. Наступні сторінки нумерують за загальним правилом. Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок роботи.

У тексті необхідно використовувати лапки лише такого зразка: «», а також розрізняти символи дефісу (-) та тире (–). Текст набирається без ущільнення та переносів, на всю ширину сторінки. Кожен малюнок і надписи до нього включаються до тексту у вигляді одного графічного об'єкта з необхідним обтіканням, прив'язаністю до тексту та вирівнюється по тексту. Відцентровується також назва реферату та «ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ».

7. Структура роботи:

- 1) титульний лист;
- 2) зміст;
- 3) вступ;
- 4) основний текст роботи, який подається у вигляді розділів, підрозділів;
- 5) висновки;
- 6) перелік використаних джерел;
- 7) додатки (якщо є).

Для реферату такі структурні елементи, як титульний лист, зміст, вступ, основний текст роботи, висновки, перелік використаних джерел є обов'язковими.

8. Факультативними елементами є додатки:

- Схеми (таблиці, діаграми тощо)

9. **Посилання**, в бібліографічному розумінні цього слова, – вказівки на джерела інформації (книгу, статтю, документ тощо), є обов'язковими в рефераті. Їх слід подавати в роботі безпосередньо після цитати чи даних, що потребують такого посилання, в квадратних дужках арабськими цифрами порядкових номерів бібліографічних описів цих джерел у списку використаних джерел, а потім (через кому) – номерів сторінок, на яких вміщено саме ту інформацію, на яку роблять посилання, наприклад “... адміністративна відповідальність [21, с. 45]”. Якщо в роботі просто згадується якесь джерело інформації, то посилання на нього не передбачає вказівку конкретних сторінок, наприклад “... у працях вчених [3; 5; 56] ...”.

Під посиланням розуміється вказівка на конкретне джерело з переліку використаних джерел розташованих після висновків в алфавітному порядку (порядок оформлення додається).

10. **Назви окремих структурних елементів роботи починаються з нової сторінки пишуться прописними літерами по центру сторінки: «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не виділяються жирним шрифтом. Прописними літерами по центру пишуть назви розділів.**

11. **Назви підрозділів починаються через два вільні рядки (два інтервали), пишуть з великої літери з абзацу.**

12. **Вимоги до вступу**

Вступ починають з окремої сторінки. У ньому, насамперед, слід розкрити актуальність теми, невирішені проблеми, що існують у цій галузі, стан дослідження наукової проблематики роботи, тенденції розв'язання поставлених завдань, мету роботи та сферу застосування висновків і рекомендацій (в нижченаведеній послідовності). Обсяг вступу – 3-5 сторінок.

Актуальність теми. Шляхом критичного аналізу та порівняння з уже існуючими підходами до розв'язання проблеми чітко, аргументовано обґрунтовують актуальність (політичну, соціальну, економічну, наукову значимість) і доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки чи виробництва. Для цього слід дати загальну характеристику проблеми з урахуванням ступеня її розробки, вказуючи, які завдання вирішено, які прогалини знань існують; зазначити, які вчені та спеціалісти займаються обраною темою (проблемою, питаннями), у чому полягають основні здобутки попередніх дослідників теми.

Об'єкт – це процес, явище або відносини, що породжують проблемну ситуацію і обрані для вивчення.

Предмет – це конкретне явище чи процес на який спрямоване дослідження (міститься в межах об'єкта).

Мета і завдання дослідження. Формулюють головну мету роботи, що може мати кілька складових, і завдання, які необхідно вирішити для її досягнення.

Методи дослідження. Наводять перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Зазначені методи повинні мати тісний зв'язок зі змістом роботи. Слід коротко, але по суті, описати, які саме проблеми досліджувались за допомогою того чи іншого методу.

Ступінь наукової розробки теми. Перелічують основних авторів, чії наукові розробки було покладено в основу роботи з посиланням на їх праці в списку використаних джерел. При цьому бажано виділити різні підходи, що існують у науковій літературі стосовно досліджуваної проблематики.

13. Вимоги до основної частини.

Тема роботи у цілому повинна бути у змістовному відношенні ширшою за кожний розділ, а найменування кожного розділу – ширше кожного із підрозділів, що входять до його складу. При визначенні назв розділів, підрозділів неприпустимим є повторення у назві розділу назви теми роботи, а назва підрозділу не може повторювати назву розділу.

Зміст першого розділу зазвичай має теоретико-методологічний характер. В даному розділі визначається понятійний апарат, проводиться історичний аналіз проблеми, окреслюються її соціальні та політичні передумови, висвітлюються основні етапи розвитку наукової думки по темі, аналізуються джерела по проблемі, що досліджується, виокремлюються питання, що є дискусійними.

Загальний алгоритм викладення матеріалу наступний: окреслення основної проблеми, дослідження її генезису, розгляд різноманітних варіантів щодо її вирішення. Автор роботи самостійно оцінює та групує за принципом методологічної подібності усі наукові точки зору на досліджувану проблему, у подальшому викладає власні погляди на проблему та шляхи її розв'язання, які аргументовано

доводяться та ґрунтуються на теоретичних розробках вітчизняних та зарубіжних вчених.

У другому розділі, як правило, обґрунтовується вибір спрямування дослідження, проводиться аналіз проблеми, надається класифікація явищ, об'єктів, їх порівняльна характеристика, проводиться аналіз змісту правових норм, механізму їх реалізації.

У третьому розділі роботи доречним є опрацювання зарубіжного досвіду, а також перспективного законодавства із досліджуваної теми для формування основних пріоритетів, пропозицій та перспектив щодо вдосконалення чинного вітчизняного законодавства з проблеми, що досліджувалась при написанні реферату.

14. Вимоги до висновків.

Висновки до реферату розміщують безпосередньо після викладення основного тексту роботи, починаючи з нової сторінки. Тут узагальнюють і подають найважливіші наукові та практичні результати (негативні також), отримані в роботі, з формулюванням розв'язаної наукової проблеми (завдання) та значення її для науки і практики. Висновки повинні висвітлювати виконання поставлених перед роботою дослідницьких завдань, сформульованих у вступі, і відповідати структурі роботи.

Далі викладають рекомендації, у яких визначають подальші розробки з теми, проблеми чи окремих питань, що вважаються за необхідні, а також вказують на можливості ефективного наукового та практичного використання отриманих результатів, наприклад, щодо змісту правових норм, їх реалізації тощо. Рекомендації мають бути конкретними та підкріплюватися суттю роботи.

Текст висновків найкраще викласти у формі пронумерованих тезисів, формулювання яких повинно бути якнайбільш чітким, зрозумілим, коротким та юридично бездоганим.

15. Перелік використаних джерел – це обов'язкова складова, важливий елемент наукового апарату роботи, що містить бібліографічні описи джерел, на які є посилання в тексті роботи, і розміщується після висновків, починаючи з нової сторінки.

Джерела в переліку використаних джерел слід розміщувати за алфавітом.

Перелік використаних джерел має включати не менш ніж **20 позицій**. Номери бібліографічних описів джерел у цьому списку є номерами, якими позначають у квадратних дужках посилання в роботі (вступі, основному тексті роботи, висновках).

16. Вимоги до додатків

Додатки розташовують після переліку посилань, починаючи з нової сторінки.

У додатках вміщують матеріал, який:

– є необхідним для повноти роботи, але включення його до основного тексту може змінити його впорядкованість і логічність, а тим самим ускладнити сприйняття змісту роботи;

– не може бути послідовно розміщений в основній частині роботи через великий обсяг, форми або способи відтворення.

До додатків можуть бути включені:

- таблиці статистичних даних;
- копії договорів чи інших документів;
- протоколи і акти випробувань, впровадження, розрахунки економічного ефекту;
- інструкції і методики, опис програм, розроблені в процесі виконання роботи;
- додаткові ілюстрації, таблиці, діаграми тощо.

2. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

1. Індивідуальна робота виконується у вигляді презентації в редакторі **Power Point**, версія **Office 2003**.
2. **Презентація являє собою** сукупність схем, таблиць, взаємопов'язаних елементів, стислих тез. Роботи, що являють собою повне копіювання тексту і вставку їх у редактор перевірятися не будуть і оцінюються в 0 балів.
3. Зміст слайдів **обов'язково має містити посилання** на нормативно-правові акти, які є чинними на момент подання роботи, підручники та іншу наукову літературу.
4. Мінімальна кількість слайдів – **20**, при цьому зміст теми має бути розкритий повністю. Максимальна кількість слайдів не обмежується. Слайди, що містять лише назву теми, відомості про студента, план роботи, назви підрозділів (окремих питань), перелік літератури в загальну кількість слайдів **не враховуються**. **Останній слайд** повинен містити перелік літератури та нормативно-правових актів, які були використані при підготовці презентації.
5. Презентація подається у роздрукованому вигляді, у папці, до якої обов'язково додається електронний варіант (**CD-диск**).
6. Максимальна кількість балів за індивідуальну роботу – **10**.
7. Презентації мають бути здані **вчасно**. **Індивідуальні роботи, подані після дати, що була визначена викладачем кінцевою, перевірятися та оцінюватися не будуть.**
8. Правила оформлення літератури зазначені у додатку до оформлення реферату.

3. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ СХЕМ, ТАБЛИЦЬ, ДІАГРАМ

1. Структура **схеми** складається з назви схеми та її основних елементів, їх стислого опису.
Схем має бути не менше ніж 5 (по 1 б. за кожную схему).
2. **Таблиця** має містити не менше ніж 4 колонки та має містити порівняння певних її елементів.
Таблиць має бути не менше ніж 4 (по 2 бали за кожную таблицю).
3. **Діаграма** повинна містити певні відомості щодо обраної теми та стислі пояснення, якщо такі необхідні.
Діаграм повинно бути не менше ніж 4 (по 2 бали за кожную діаграму).
4. До схем, таблиць, діаграм додається перелік літератури та нормативно-правових актів, які були використані при підготовці.
5. Правила оформлення літератури зазначені у додатку до оформлення реферату.

4. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ТЕСТІВ

1. Тести являють собою систему формалізованих завдань, призначених для встановлення освітнього рівня особи.
2. Тести мають містити в собі запитання та 4 варіанти відповідей, що зазначаються таким чином: «А), Б), В), Г)».

3. Кількість тестів має складати **20 тестів**.
4. Максимальна кількість балів за завдання у виді тестів – **10 балів** (по 0,5 бали за тест).
5. Правила щодо оформлення тестів зазначені нижче.

Правила написання

1. **Умова** – це стимул для відповіді, яка описує певну проблему і ставить завдання перед екзаменованим. Умова повинна допомогти екзаменованому чітко уявити поставлену перед ним проблему. Умова може містити лише завдання або складатися із вступних відомостей та запитання. Умова може подаватися у формі запитання, у наказовій формі або у формі незавершеного твердження. Рекомендується використовувати форму **запитання** або наказову форму, які є легшими для екзаменованих і ставлять перед ними чіткіше завдання.

2. **Формулювання** запитання доцільно починати з **дієслова**. Якщо все ж таки використовується формат незавершеного твердження, пропуск в останньому не повинен бути на початку або в середині, його треба розмістити в кінці фрази. Крім того, навіть у незавершеному твердженні умова має бути "завершеною" з точки зору змісту, щоб на неї можна було відповісти, незважаючи на перелік варіантів відповідей.

3. Формулюйте умову **позитивно**. Уникайте негативних формулювань, які вимагають протилежної, порівняно з більшістю тестових завдань дії (вибір неправильного, гіршого), та є складними для розуміння.

Правила написання варіантів відповідей

Написання *варіантів відповідей* є найскладнішим завданням під час підготовки тестового завдання. Серед відповідей мінімум одна є правильною, решта – *дистрактори* – неправильними.

1. Доцільно створювати **4 варіанти відповідей**. Усі дистрактори мають бути правдоподібними і однорідними. Дистрактори, які не є вірогідними і однорідними, не працюють, відволікають екзаменованих не треба включати до складу завдання. Не варто штучно збільшувати кількість дистракторів за рахунок невірогідних.

Під час добору дистракторів доцільно використовувати поширені помилки, хибні уявлення, об'єкти, що відповідають лише частині характеристик, наведених в умові, тощо. Водночас у дистракторах не повинно бути фальшивих та хибних відомостей. Використовуйте правильні твердження, але такі, що не належать до поданого контексту.

Від правильно дібраних варіантів відповідей залежить складність тестового завдання.

2. **Варіанти відповідей треба розміщувати системно** (в логічному, в алфавітному порядку, у порядку збільшення або зменшення чисел тощо).

3. Відповіді мають бути **незалежними одна від одної** та не перетинатися між собою. Відповіді, що перетинаються, зрідка бувають правильними, і це слугує підказкою для екзаменованих.

4. Відповіді мають бути **однорідними за змістом** і належати до однієї навчальної мети.

5. Відповіді мають бути **короткими та простими за структурою**. Слова, що повторюються, слід додавати до умови. До відповідей бажано не додавати дієслів,

що ускладнюють сприйняття та розуміння. Оптимально, щоб відповіді містили іменники, прикметники, числівники як окреме слово, словосполучення, просте речення. Складні речення у відповідях використовувати не рекомендується.

6. Відповіді мають бути **подібними за зовнішніми ознаками**, структурою, стилістикою тощо, зокрема, подібною має бути довжина відповідей. Типовою помилкою є створення найдовшої, детальної, конкретної, найповнішої правильної відповіді, до якої додаються коротші дистрактори. Інколи довжина правильної відповіді становить абзац, тоді як дистрактори містять одне-два слова.

7. Відповіді мають відповідати умові **граматично, стилістично та логічно**. Невідповідність найчастіше спостерігається при застосуванні незавершеної форми твердження в умові.

УСПІХІВ У НАВЧАННІ!